

NLG Holland start zoektocht naar duurzame bodem

‘Bollen telen als vroeger, met kennis van nu’

Met minder chemicaliën duurzame bloembollen telen. Negen Noord-Hollandse bloembollentelers zijn ervan overtuigd dat daar de toekomst van de bloembollenteelt ligt. „We willen terug naar het oude ambacht van bloembollen kweken, met de kennis van nu”, is hun filosofie. Een vitaal bodemleven is hierbij het toverwoord.

De negen bloembollenkwekers, acht gangbare en een biologische teler, hebben zich begin dit jaar verenigd in de coöperatie NLG (Natural Living and Growth) Holland. Doel is om met minder gebruik van kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen een duurzaam product te leveren tegen een eerlijke prijs, zegt bestuursvoorzitter Rob Tamis. „De insteek is om met elkaar door kennisdeling en kennisontwikkeling op zoek te gaan naar een

gezonde bodem die weerbaarder is en zorgt voor een gezonde plant. Als dat lukt, heb je beduidend minder chemie nodig.” De bollentelers merkten de afgelopen jaren dat de opbrengst op hun percelen ondanks het gebruik van chemie eerder af- dan toenam. De bodem raakt uitgehold, de balans is eruit, vertelt Tamis. „De bodem geeft te weinig voeding af en het organische-stofgehalte gaat naar beneden. De hoeveelheid meststoffen

die je mag aanwenden, ligt vast, maar de spoorelementen raken uitgeput. Dat betekent dat je de grond op een andere manier moet gaan bewerken. Je moet toe naar een beter bodemleven.”

Wisselende opbrengsten

NLG Holland komt voort uit het praktijknetwerk Natuurlijk Leven Natuurlijk

De bloembollentelers van NLG Holland willen met elkaar door kennisdeling en kennisontwikkeling op zoek naar een gezonde bodem die weerbaarder is en zorgt voor een gezonde plant.

Carlo van Schagen, Egmond-Binnen: 'Geef grond de kans zich te herstellen'

Carlo van Schagen teelt op zijn bloembollenbedrijf Garden of Egmond in Egmond-Binnen tulpen en bijzondere bolgewassen en hij broeit (pioenachtige) tulpen in Nederland en Portugal. Hij heeft zich sinds 2010 toegelegd op duurzame bloembollenteelt. „We streven naar een optimaal bodemleven. Ons doel is om in de toekomst bollen te gaan telen van biologische grond.”

Van Schagen maakte zes jaar geleden de ommezwaai van een gangbare naar een duurzame bollenteelt, omdat hij de wet- en regelgeving van meststoffen te beperkt vond. „Op de wat schralere zandgronden waarop wij telen, red je het niet met alleen kunstmest strooien. We gingen een steeds hogere dosering gewasbeschermings- en ontsmettingsmiddelen gebruiken, maar we bleven problemen houden met groeikracht vanuit de grond.”

Nadat zijn bloembollen op een perceel zwaardere zandgrond tot twee keer toe last hadden van waterschade, besloot hij het stuk land niet meer te ploegen, er geen kunstmest op te strooien en er jaarlijks een groenbemester op te zetten. „Ik teel bollen op contract. Dat betekent dat ik op de grond rondom het bedrijf een ruimere vruchtwisseling kan toepassen. Het bewuste perceel knapte daar enorm van op: de grond werd kruimelig, heel rul.” Vanaf dat moment besloot Van Schagen al zijn land in de buurt op deze manier te behandelen.

Hij merkt inmiddels resultaat. „Als je ziet dat de grond binnen een bepaalde tijd kan herstellen, raak je enthousiast”, zegt hij.

„De bodem is nog niet in staat een zelfde hoeveelheid organische-stofgehalte te leveren dan wanneer je kunstmest strooit, maar ik heb weinig zuur en ziektes. Ik heb het gevoel dat de bol gezonder is geworden. De opbrengst blijft nog wel iets achter, hoewel de bijzondere bolgewassen geen moeite lijken te hebben met deze nieuwe wijze van groundbewerking.”

Van Schagen hoopt dat het verschil in opbrengst tussen gangbare en duurzame bollenteelt over een paar jaar geen rol meer speelt. „Je moet de grond een kans geven. Dan mag een iets lagere opbrengst daarvoor best een investering zijn. Op de lange termijn komt deze werkwijze naar je toe.”

Telen, dat in oktober 2012 werd opgericht. De deelnemers aan dit netwerk werkten aan het optimaliseren van het bodemleven door het gebruik van alternatieve, natuurlijke stoffen, om een deel van de kunstmest te vervangen. „We zagen dat de opbrengsten in de bollenteelt sterk wisselden en dat onkruid en ziekten niet afnamen, ondanks dat we steeds meer middelen en kunstmest gingen gebruiken”, zegt deelnemer Carlo van Schagen uit Egmond-Binnen. „Daar wilden we verandering in aanbrengen.”

De telers stelden zich in het netwerk als doel minder chemische middelen en kunstmest te gebruiken, de bodemstructuur, gaswisseling en drainage te verbeteren en mogelijke ziektes te verhinderen. Ook werd gezocht naar duurzame en praktische methoden om de vitaliteit en kwaliteit van bloembollen te verhogen. „We hebben in dit netwerk veel kennis opgedaan met het duurzaam telen van bollen”, vervolgt Van Schagen. „Toen het praktijknetwerk op zijn einde liep, vonden we het jammer niets meer met de verworven expertise te doen. Uiteindelijk hebben we met zes telers NLG Holland opgericht.”

Inmiddels bestaat de coöperatie uit negen kwekers, die gezamenlijk 400 hectare bloembollen telen. De doelen uit het praktijknetwerk zijn hetzelfde gebleven, maar de coöperatie is nu verantwoordelijk voor

zaken als kennisontwikkeling, praktisch en theoretisch onderzoek, markt en financiën. Proeftuin Zwaagdijk heeft toegezegd om NLG Holland financieel en organisatorisch te ontzorgen voor de uit te voeren proeven. „Het vrijblijvende van het praktijknetwerk is eraf”, zegt Van Schagen. „We willen professioneel en gestructureerd werken. We willen enerzijds de kennis van duurzaam bloembollen telen vergroten en anderzijds die kennis overbrengen op anderen. Ook willen we door een eigen keurmerk een meerwaarde aan onze bollen meegeven.”

Albrechtmethode

NLG Holland richt zich op een vitaal bodemleven door te bemesten volgens de Albrechtmethode, minder aan groundbewerking te doen, eigen compost te maken, natuurlijke groenbemers te gebruiken en akkerranden in te zaaien. Daar houd je de grond levendig mee, zodat je mogelijk tot een duurzame bodem kunt komen, stelt bloembollenteler Cock Hulsebosch uit Schagerbrug. „De Albrechtmethode is een oude systematiek, maar voldoet nog steeds. Vijftig tot honderd jaar geleden waren kwekers ook al met de bodem bezig. Deze oude methode passen we toe, aangevuld met moderne technieken als

drones en gps-gestuurd bemesten. We willen terug naar het oude ambacht van bloembollen kweken, maar met de kennis van nu.”

Het omschakelen van een gangbaar naar een duurzaam bedrijf gaat niet van de ene op de andere dag, weet Hulsebosch. „We hebben vier tot vijf jaar nodig om de grond te laten herstellen. We zien soms dat er minder groei is, omdat het bodemleven nog niet optimaal is. Je bent er niet in één keer, er gaan ook geregeld dingen niet goed. Verder is een teler afhankelijk van externe omstandigheden, zoals het klimaat. In een koud voorjaar groeien de bollen anders weg dan bij warmer weer. Je ziet dan hoe belangrijk een factor als bodemtemperatuur is. We willen problemen voorblijven, maar de kennis die daarvoor nodig is, is niet altijd voorradig. Er is op zich ontzettend veel kennis aanwezig – er wordt immers al honderd jaar onderzoek gedaan – maar zie die kennis bij plotselinge problemen maar eens op tijd op je bedrijf te hebben.”

Minder chemie

Rob Tamis schat dat de telers nu 70 procent van de chemie verbruiken vergeleken met vier jaar geleden. Misschien kunnen we over vijf jaar met 35 procent chemie toe, zegt hij. Dat betekent niet dat de bollentelers minder kosten maken: het geld dat

Cock Hulsebosch, Schagerbrug: 'Het gewas groeit gezonder op'

De gebroeders Hulsebosch uit Schagerbrug willen met minder chemie een gezondere bloembol telen. Het bedrijf is nu drie jaar bezig met duurzame bollenteelt. Je ziet de bodem opknappen, zegt teler Cock Hulsebosch. „De structuur is beter, de bodem is ruller. Het gewas groeit voor ons gevoel gezonder op.”

Hulsebosch teelt tulpen, narcissen, krokussen, hyacinten en lelies. De knop om anders te gaan telen, ging drie jaar geleden bewust om, zegt hij. „Wij denken dat het lijstje chemische gewasbeschermingsmiddelen er over tien jaar heel anders uitziet. Daarnaast willen we de jeugd in de bloembollenteelt ook een kans geven. Als het middelenpakket smaller wordt, moeten we daar een oplossing voor vinden. Groene middelen kunnen een goed alternatief zijn.”

Duurzaam bollen telen gaat niet vanzelf,

weet ook Cock Hulsebosch. Soms komen de problemen uit een onverwachte hoek. „Zo hebben we eens een gewasversterker gespoten waarvan we dachten dat deze geen kwaad kon. Dat bleek wel zo te zijn. Het gewas gaf te vroeg op, de bollen hadden het eigenlijk nog twee weken moeten volhouden. Dat gebeurde helaas niet.”

Volgens de bloembollenteler is er op zich voldoende kennis over duurzaam bloembollen telen te vinden, vooral bij de telers van vroeger. Het probleem is om deze kennis

boven tafel te krijgen. „Vroeger waren de kwekers bewuster met de bodem bezig. Dat zijn we nu verleerd.”

Na drie jaar durft Hulsebosch wel te zeggen dat het bedrijf op de goede weg is. „Het lijkt of het plantgoed meer inhoud heeft gekregen en de weerbaarheid en bewaarbaarheid van de bol beter is geworden. Het lijkt wel of de chemie de genen van de bol aantastte. Daarnaast is de bodem ruller, we zien bijna geen slemplekken meer. Het land wordt zichtbaar beter.”

voorheen aan gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest werd besteed, gaat nu naar zaken als onderzoek, mineralen, natuurlijk compost maken en schoon stro en mest. Naast groenbemesters en compost gebruiken de leden van NLG Holland ook lavasteenmeel om de bodem te verbeteren. Tamis: „De kostprijs blijft gelijk of ligt misschien iets hoger, ook omdat niet alle risico's zijn afgedekt. We hopen dan ook dat de duurzaam geteelde bollen uiteindelijk een meeropbrengst gaan opleveren.”

NLG Holland ontwikkelt momenteel een eigen keurmerk voor duurzame bloembollen. Een bouwmarkt toonde zich al geïnteresseerd en de leden van de coöperatie willen ook andere markten gaan aanboren. „We moeten met onze bollen de boer op”, zegt Tamis. „Met een keurmerk en een certificaat willen we kopers de garantie geven dat zij duurzame bloembollen afnemen. Bovendien moeten onze bollen een meerprijs opbrengen om onze doelstellingen te behalen. We oogsten nu iets minder bollen dan met het gebruik van chemie en we moeten investeringen doen om deze manier van bollen telen te kunnen volhouden.”

In landen als Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland bestaat al veel interesse in 'groene' producten, weet Tamis. „Deze landen zijn voorlopers op dit gebied. Ze willen echter wel de garantie dat ze een kwalitatief goed

product kopen. Wij kunnen nu het verhaal achter onze bollen vertellen.”

Kennis uitrollen

De coöperatie wil niet alleen zelf kennis van duurzaam telen vergaren, de leden willen de informatie ook met andere belangstellenden in de sector delen, bijvoorbeeld door excursies, workshops en open dagen te organiseren. Onlangs bracht een groep fruittelers uit Zuid-Limburg een bezoek aan de Noord-Hollandse bloembollentelers. Tamis: „Zij zitten met hetzelfde probleem en willen terug naar hoe de bodem ooit is geweest. Maar ook (vollegronde)groentelers, akkerbouwers en zelfs veehouders staan voor de noodzaak de bodem te verbeteren.”

Belangrijk is dat op een gegeven moment de knop omgaat, vervolgt Van Schagen. „Dit hadden we tien jaar geleden niet gedaan. Steeds meer agrariërs worden zich er echter van bewust dat het chemische systeem is uitgenut. De afgelopen twintig jaar is de vruchtwisseling steeds krappere geworden, laten we ons land bijna niet meer groen liggen en was er weinig aandacht voor biodiversiteit: de grond raakt uitgeput en kan zich niet meer herstellen. Bij dit systeem begint iedereen te bruisen van energie. Er is een kentering in bewustwording ontstaan. Maar het moet wel van onderaf bij de teler

zelf vandaan komen. Hij moet bereid zijn te investeren in tijd, kennis en geld. Het gaat niet vanzelf.”

Voldoende uitdagingen

NLG Holland heeft voldoende uitdagingen voor de komende jaren: de telers verschillen allemaal in grond, teelt en klimaat. Hulsebosch: „Een teelt duurt een jaar. Als het niet helemaal gaat zoals je zou willen, heb je pas het volgende jaar een nieuwe kans. Dat is een traject waar je doorheen moet.” Maar de grootste uitdaging is misschien wel de beperkingen in wet- en regelgeving. Want wil je je land volgens de huidige regelgeving bemesten, dan kom je al heel snel in de knoel, stelt hij.

„De aanvoer van mest en compost is te beperkt om je grond snel beter te maken. Je moet dus op zoek naar andere manieren om de bodem te voeden. Door het zaaien van groenbemesters kom je op langere termijn aan voldoende voedingsmiddelen in de grond, maar daarvoor moet je een lange adem hebben. Daarnaast is de chemie goed geregeld in toelatingen van het Ctgb, maar groene gewasbeschermingsmiddelen zijn dat bijvoorbeeld nog niet. Daar moet je een vrijstelling voor hebben. Wat dat betreft, zijn er nog wel wat hobbels op de weg die vereffend moeten worden.” ■